

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-6>

УДК 336.717

АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

ANALYSIS OF CREDIT ACTIVITY OF NON-BANKING FINANCIAL INSTITUTIONS

Черкасова Світлана Василівнадоктор економічних наук, професор,
Львівський торговельно-економічний університет**Медвідь Любов Гнатівна**кандидат економічних наук, професор,
Львівський торговельно-економічний університет**Миценко Наталія Григорівна**доктор економічних наук, професор,
Львівський торговельно-економічний університет**Cherkasova Svitlana, Medvid Liubov, Mitsenko Nataliia**
Lviv University of Trade and Economics

У статті розглянута діяльність таких небанківських кредитних установ в Україні як кредитні спілки, ломбарди та фінансові компанії. Наголошено, що призначення кредитної діяльності для цих установ є неоднаковим. Кредитні спілки є неприбутковими фінансовими установами. Кредитна діяльність цих установ спрямована на видачу дешевих кредитів своїм учасникам. Ломбарди та фінансові компанії, навпаки, націлені на отримання високого доходу від кредитної діяльності. Незважаючи на високі процентні ставки, кредитна діяльність фінансових компаній і ломбардів розвивається в країні дуже активно. Кредитні продукти цих установ є короткостроковими, дорогими та більш простими для отримання у порівнянні з банківськими кредитами. Захист майнових прав одержувачів таких кредитів в Україні є недостатнім. Зазначено, що посилення вимог регулятора до діяльності небанківських кредитних установ привело до очищення вітчизняного ринку кредитних послуг від неактивних учасників. Наголошено, що подальший розвиток кредитної діяльності в небанківському фінансовому секторі вимагає удосконалення його державного регулювання. Необхідним є більш надійний захист позичальників коштів з боку держави та підвищення їх фінансової грамотності.

Ключові слова: кредитні спілки, ломбарди, фінансові компанії, кредити, кредитні продукти, кредитна діяльність.

The activity of such non-bank credit institutions in Ukraine as credit unions, pawnshops and financial companies is considered in article. It is emphasized that the purpose of lending activities for these institutions is different. Credit unions are non-profit financial institutions. The lending activities of these institutions are aimed at issuing cheap loans to their members. Pawnshops and financial companies, on the other hand, aim to generate high income from lending. Despite high interest rates, lending activities of financial companies and pawnshops are developing very rapidly in the country. The credit products of these institutions are short-term, expensive and easier to obtain compared to bank loans. Protection of property rights of recipients of such loans is insufficient in Ukraine. It is noted that the strengthening of the regulator's requirements for the activities of non-bank credit institutions has led to the purification of the credit services market from inactive participants. It was emphasized that further development of lending activities in the non-banking financial sector requires improvement of its state regulation. There is a need for more reliable protection of borrowers from the state and increase their financial literacy.

Keywords: credit unions, pawnshops, financial companies, loans, credit products, lending activity.

Постановка проблеми. Важливим чинником економічного зростання в країні є ефективне функціонування кредитних установ в особі банків та небанківських фінансових

установ. Використовуючи кредитний спосіб фінансування, ці установи забезпечують суб'єктів економіки необхідними фінансовими ресурсами для проведення господарської

діяльності та сприяють задоволенню споживчих потреб населення. Практика свідчить, що в умовах роботи на одному ринку небанківські кредитні установи починають складати серйозну конкуренцію банкам в процесах кредитування та набувають своїх специфічних конкурентних переваг. Важливими учасниками вітчизняного небанківського кредитного ринку в сучасних умовах є фінансові компанії, ломбарди та кредитні спілки. Розвиток діяльності цих фінансових установ в Україні відбувається нерівномірно, що вимагає дослідження особливостей процесів кредитування, що реалізуються ними. Значний вплив на подальший розвиток кредитного сегменту небанківського фінансового посередництва здійснює зміна моделі його державного регулювання, за якої уповноваженим органом нагляду та контролю з липня 2020 р. став Національний банк України, висунувши додаткові вимоги до діяльності фінансових установ. Зазначені аспекти обумовили вибір теми наукового дослідження та його актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження питань діяльності небанківських кредитних установ в Україні становить інтерес для багатьох вітчизняних науковців. Серед них: О. Вовчак [3], В. Гончаренко [4], В. Корнєєв [7], В. Левченко [8], Є. Осадчий [10], О. Руда [13] та ін. В працях зазначених науковців розглядаються питання класифікації, особливостей діяльності, тенденцій розвитку небанківських кредитних установ в Україні. Проте недостатньо висвітлюються питання аналізу кредитної діяльності зазначених інститутів з огляду на особливості кредитних продуктів, що пропонуються ними, та цільові сегменти одержувачів кредитних послуг. Необхідність підвищення ролі та значення небанківських кредитних установ у фінансуванні національної економіки та задоволенні споживчих потреб населення вимагають ґрунтовного аналізу кредитної діяльності досліджуваних інститутів та виявлення сучасних тенденцій реалізації кредитного бізнесу в небанківському фінансовому секторі (далі – НФС) країни.

Постановка завдання. Відповідно до обраного напрямку дослідження поставлено завдання: провести аналіз кредитної діяльності небанківських фінансових інститутів за основними параметрами, визначити особливості реалізації кредитного бізнесу в НФС країни, виявити проблеми, які стримують його більш активний розвиток та гальмують процеси задоволення потреб споживачів у кредитних послугах.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах подолання наслідків системної кризи в банківській системі країни значення кредитних операцій, що реалізуються установами НФС, зростає, поза як сприяє розширенню конкуренції між кредитними установами та зниженню ціни позикового капіталу. Діяльність небанківських кредитних установ здатна забезпечити не лише розвиток НФС, а й банківської системи країни за рахунок розробки та реалізації нових видів кредитних послуг, підвищення їх якості та наближення до споживачів.

Вітчизняні науковці відзначають зростання ролі небанківських кредитних інститутів в розвитку фінансової системи країни, бо кредитні послуги перестають бути монополією банків. Споживачів більше цікавить рівень доступності й оперативності кредитних послуг, а не те, хто є їх надавачами.

Роль небанківських кредитних установ на ринку зростає за рахунок більш вузької спеціалізації кредитної діяльності, а також розподілу ризиків за окремими операціями [7]. В окремих сегментах кредитного ринку діяльність небанківських інститутів може виявитися більш ефективною, ніж банків. Це стає можливим внаслідок концентрації кредитної діяльності на одному-двох видах операцій, що дозволяє підвищити їх якість і максимально наблизити до споживачів.

В складі кредитних інститутів НФС найбільш активного розвитку в Україні набули кредитні спілки, фінансові компанії та ломбарди. Станом на 1 липня 2021 р. в країні функціонувало 308 кредитних спілок, 958 фінансових компаній та 287 ломбардів [9]. Поряд з ними надання кредитних послуг в країні на цю дату здійснювали 138 юридичних осіб-лізингодавців [9], які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, проте одержали право надавати лізингові послуги за умови дотримання вимог законодавства.

Слід зазначити, що цілі діяльності небанківських кредитних установ на ринку є неоднаковими. Так, кредитні спілки є неприбутковими фінансовими установами, які надають кредитні послуги виключно для своїх членів одночасно із залученням коштів на депозитні рахунки. Фінансовий та соціальний захист членів кредитної спілки є основною метою діяльності таких кредитних установ. Не сплачуючи податок на прибуток, кредитні спілки можуть встановлювати значно нижчі процентні ставки за кредитами, у порівнянні з банками, надавати їх на довший термін, під

мінімальне забезпечення або без нього та на значно ширший перелік споживчих потреб.

Самі члени кредитної спілки визначають напрями кредитної політики своєї фінансової установи, в більшій мірі, ніж банки враховують інтереси громадян – позичальників коштів. Діючи не лише як фінансові, а і як соціальні установи, спілки забезпечують відповідний захист своїх членів.

На відміну від банківських установ кредитні спілки пропонують кредити тільки громадянам, які є їх членами. Кредитні спілки можуть здійснювати кредитування селянських та фермерських господарств, приватних підприємств, проте лише тих, які знаходяться у власності учасників кредитних спілок. Для підтримки ліквідності та надійності споріднених фінансових установ і за наявності вільних ресурсів ці установи можуть кредитувати й інші кооперативні спілки. Тому склад одержувачів кредитних послуг від кредитних спілок є доволі широким і може й надалі зростати у міру змін вітчизняного законодавства.

Споживчі кредити займають близько двох третин кредитного портфеля спілок. Ці установи практикують надання кредитів терміном до року на придбання техніки, ремонт автотранспорту, об'єктів житлової нерухомості, проведення свят, навчання, лікування, на туристичні поїздки, відпочинок.

Останнім часом в Україні спостерігається незначне зростання обсягів кредитної діяльності спілок. Станом на 31.12.2020 р. кредити, надані членам кредитних спілок, становили 2381 млн. грн. [9]. За п'ятирічний період цей показник збільшився на 32,3% [1; 9]. Це важливо, бо у попередні роки система кредитної кооперації країни втратила нагромаджений фінансовий потенціал і суттєво скоротила обсяги кредитування.

Найбільшим попитом серед членів кредитних спілок користуються споживчі кредити – 52,3% від суми кредитного портфеля. У складі споживчих кредитів кредити на придбання автотранспорту становлять 3%, на придбання аудіо, відео та побутової техніки 2,9%, на інші потреби – 94,1%. Друге місце посідають кредити, надані на придбання, будівництво та ремонт нерухомого майна – 18,7%. Найменшу частку в загальному обсязі виданих кредитів (3,5%) займає кредитування фермерських господарств. Середній розмір кредиту на одного позичальника становить близько 20 тис. грн. [1; 2].

Діапазон середньозважених відсоткових ставок за кредитами, які надані членам спі-

лок, є широким. Майже половина діючих кредитних спілок (49,3%) надають своїм членам кредити за відсотковою ставкою в межах від 30% до 50% річних. Третина кредитних спілок (31,6%) надають кредити за ставкою в межах від 40% до 50% річних [1]. Фактично такі показники свідчать про те, що більшість кредитних спілок не виконують свою місію щодо фінансового захисту громадян та здійснення споживчих кредитів.

Населення переважно отримує в спілках коротко- та середньострокові кредити. Станом на 31.12.2019 р. у кредитному портфелі кредитних спілок найбільшу частку (58,4%) становили кредити з терміном погашення понад 12 місяців. Значну частину портфеля (40,1%) займають кредити з терміном погашення від 3 до 12 місяців. Кредитів з терміном погашення до 3 місяців у портфелі спілок є небагато (1,5%) [1].

Як показує аналіз, показник простроченої заборгованості за кредитами таких установ становить близько 15%. У структурі цієї заборгованості на кінець періоду дослідження переважають неповернені кредити терміном понад 12 місяців, що свідчить про наявність недоліків в оцінюванні кредитоспроможності позичальників [1; 2].

На відміну від кредитних спілок основною метою реалізації кредитної діяльності у ломбардів і фінансових компаній є отримання доходу. За рахунок встановлених високих процентних ставок такі фінансові установи покривають свої витрати та забезпечують високу рентабельність свого бізнесу. Так, середні процентні ставки за ломбардними кредитами та позиками фінансових компаній можуть доходити до 1-2% на день.

Ломбардами опанований окремий сектор кредитного ринку, на якому сформована пропозиція короткострокових готівкових кредитів, що пропонуються населенню під заставу коштовних речей, таких як вироби з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, побутова техніка, автомобілі, цінні папери тощо. Ломбардні кредити є цікавими для прошарку громадян з невисокими доходами, або для тих у кого виникла потреба негайно одержати готівку для покриття споживчих витрат. Кредитні ризики, що супроводжують надання ломбардних кредитів, є значно вищими у порівнянні з банківськими, тому клієнти ломбардів є нецікавими для банків. Ломбардні кредитні продукти на відміну від банківських характеризуються більшою гнучкістю, оперативністю проте менш різноманітні за своїм

змістом. Ломбардні установи не висувають вимог до кредитоспроможності позичальників внаслідок того, що закладене майно, яке є обов'язковим при кредитуванні, виступає засобом покриття ризиків ломбардної установи. В разі неповернення кредиту заставлене майно переходить у власність ломбардної установи і підлягає продажу, що дозволяє покрити витрати ломбарду за таким кредитом. Стандартний термін ломбардного кредитування в Україні не перевищує 3-х місяців. Останнім часом інструменти ломбардного кредитування почали активно використовувати не лише громадяни, а й підприємці для швидкого одержання коштів на закуплю сировини або товарів.

На відміну від сучасної практики діяльності банківських установ та кооперативних спілок за ломбардними кредитами відсутня відповідальність позичальників за неповерненими кредитами. Вітчизняні ломбарди не звертаються за стягненням кредитів до колекторських компаній, що робить їх кредити більш привабливими кредитними інструментами серед громадян.

В Україні сформувались мережі ломбардних установ, які мають велику кількість своїх відділень по всій території країни. Серед них "Скарбниця", "Кредит Маркет", "Благо", "Твої гроші" та інші.

Останніми роками активний розвиток кредитного бізнесу в небанківському фінансовому секторі стали забезпечувати фінансові компанії, серед яких факторингові, лізингові компанії, кредитні компанії інших видів. Саме ці види фінансових інститутів остан-

німи роками забезпечують найбільш швидке нагромадження своїх активів (рис. 1).

На кінець 2020 р. загальна величина активів фінансових компаній в Україні становила 182,1 млрд. грн., збільшившись за 2016–2020 рр. на 170,2% [1]. Зростання активів кредитних спілок і ломбардів у порівнянні з цим показником було мізерним.

Переважна частина фінансових послуг, які надаються фінансовими компаніями, належать до кредитів. Відтак, на сьогодні лідерами з проведення кредитної діяльності у небанківському фінансовому секторі є фінансові компанії, які володіють найбільшим кредитним потенціалом і здатні суттєво прискорити розвиток кредитного бізнесу, конкурентного до банківського.

Прискорений розвиток фінансових компаній обумовлений відсутністю значних законодавчих обмежень щодо їх діяльності з боку законодавства. Зі зміною у 2020 р. моделі державного регулювання ринку небанківських фінансових послуг і передачею функцій регулювання та нагляду за фінансовими компаніями до Національного банку України розпочалися процеси консолідації та виходу з ринку неактивних фінансових компаній. Одночасно регулятор посилив вимоги до фінансового стану цих установ та до складання, розкриття й подання ними фінансової звітності.

На сьогодні найбільші обсяги кредитної діяльності у небанківському фінансовому секторі забезпечуються факторинговими компаніями, а також компаніями, що надають грошові позики фізичним і юридичним особам.

За 2016–2020 рр. сумарний обсяг кредитного портфеля, що сформований уста-

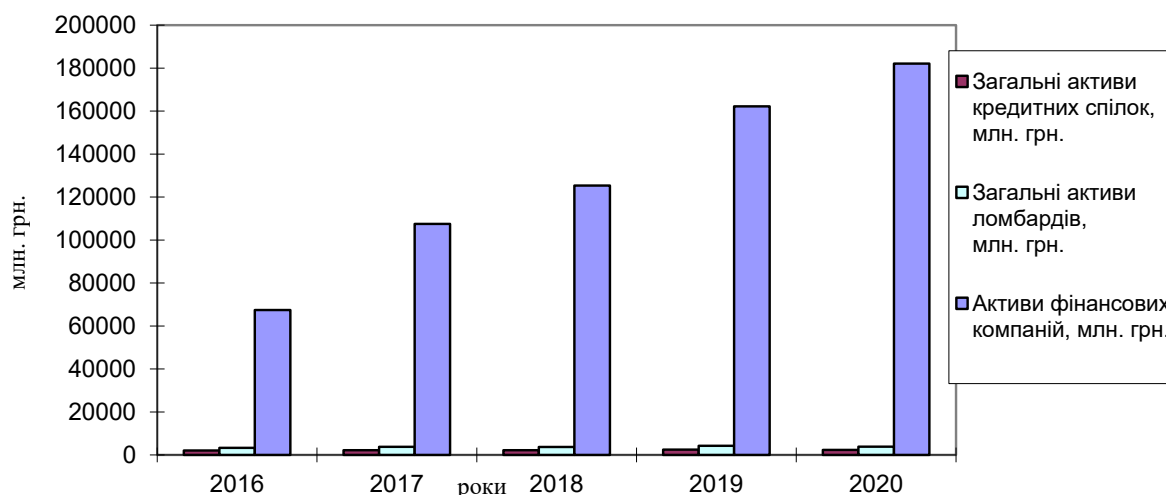

Рис. 1. Загальні активи кредитних спілок, ломбардних установ і фінансових компаній в Україні в 2016–2020 рр., млн. грн.

Джерело: [1; 2; 9]

новами НФС, зріс у 4,8 рази і на кінець 2020 р. становив близько 200 млрд. грн. Найбільший приріст кредитного портфеля за цей період забезпечили факторингові компанії (409,3 %) та фінансові компанії, що надають грошові позики фізичним і юридичним особам (1500,2 %) [1; 2].

Структура сукупного обсягу кредитування у НФС за видами фінансових установ наведена у табл. 1.

Дані табл. 1 засвідчують, що міцні лідерські позиції на ринку небанківських кредитних послуг в сучасних умовах займають факторингові компанії та фінансові компанії, що надають різноманітні види грошових позик. Частка факторингових компаній за підсумками 2020 р. досягла 43,3 %, частка інших видів фінансових компаній – 46,6 %. За період дослідження при збереженні досягнутих обсягів діяльності втратили свої лідерські позиції на ринку ломбарди. Частка цих установ у сукупному кредитному портфелі НФС знизилась з 40,5 % у 2016 р. до 8,4 % у 2020 р. Має місце й подальше зниження вагомості кредитних спілок у процесах кредитування в НФС. Мізерними залишаються й обсяги кредитування, що забезпечуються лізинговими компаніями. Знайчну конкуренцію на ринку їм складають юридичні особи – лізингодавці, які за своїм правовим статусом не належать до категорії фінансових установ.

Найбільш негативне становище щодо активізації кредитної діяльності є характерним для вітчизняних кредитних спілок, яким до сих пір не вдалося стабілізувати фінансовий стан і відновити досягнуті в минулому обсяги кредитування.

Відтак, в сучасних умовах в НФС відбуваються різноспрямовані процеси щодо розвитку кредитної діяльності: з одного боку спостерігається стрімке нарощування її обсягів в секторі факторингових та кредитних фінансових

компаній, стабілізація в секторі ломбардів та деяке поживлення в секторі кредитних спілок.

Розвиток кредитної діяльності в НФС має важливе значення для економіки країни, адже засвідчує розвиток спеціалізації в діяльності фінансових інститутів та зростання конкуренції в фінансовій сфері країни. З іншого боку розвиток небанківських кредитних установ примушує банки, які є основними агентами фінансового посередництва, удосконалювати процеси надання своїх кредитних послуг, підвищувати їх гнучкість, якість та спрямованість на повне задоволення потреб різних категорій споживачів.

Основну конкуренцію небанківським кредитним інститутам складають банки. Обсяг кредитного портфеля вітчизняних банків на кінець 2020 р. склав 963,7 млрд. грн. [2]. За нашими розрахунками, обсяг кредитного портфеля вітчизняних банків в сучасних умовах майже у 5 разів є більшим за сукупний кредитний портфель установ НФС. Проте якщо за п'ятирічний період аналізу обсяги кредитування в банківському секторі скоротились на 4,2 %, то в НФС вони зросли, як зазначалось, майже у 5 разів [1; 2; 9].

Зростання обсягів кредитування в НФС свідчить про доступність і цікавість кредитних продуктів, які пропонуються небанківськими установами, а також про значно нижчі вимоги до позичальників, що висувуються ними.

Як свідчить проведений аналіз, роль небанківських кредитних інститутів в забезпеченні кредитування суб'єктів господарювання та населення в сучасних умовах поступово зростає. Тому небанківським кредитним інститутам слід і надалі забезпечувати активний розвиток кредитної діяльності, розробку нових кредитних продуктів, цікавих для споживачів, та використовувати дієві засоби обмеження фінансових ризиків для збереження своєї фінансової надійності та стабільності.

Таблиця 1

Структура сукупного обсягу кредитування у НФС за видами фінансових установ у 2016–2020 рр., %

Показники	Роки					Зміна показника 2020 р./2016 р., %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Кредитні спілки	4,4	2,5	1,7	1,4	1,1	- 3,3
Ломбарди	40,5	21,2	13,8	11,5	8,4	- 32,1
Лізингові компанії	0,2	0,2	0,6	1,1	0,6	+ 0,4
Факторингові компанії	40,9	40,6	40,4	35,8	43,3	+ 2,4
Інші види фінансових компаній	14,0	35,5	43,5	50,2	46,6	+ 32,6
Разом:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-

Джерело: розраховано та складено авторами за даними [1; 2; 9]

Потребує удосконалення система державного регулювання діяльності небанківських кредитних інститутів для забезпечення їх прозорого функціонування, зростання довіри до їх діяльності в суспільстві, належного захисту майнових прав споживачів кредитних послуг. Важливим є застосування інструментів пруденційного нагляду, що дозволяють суттєво оптимізувати обсяги наглядового навантаження з боку держави. Такий підхід призводить до зменшення наглядового навантаження на ті кредитні установи, діяльність яких не несе загрози невиконання зобов'язань перед клієнтами, і, навпаки, посилює наглядові зусилля за установами, діяльність яких супроводжується значним проявом ризиків.

Впровадження принципів пруденційного нагляду в НФС створить можливість державним органам своєчасно виявляти підвищені ризики в діяльності кредитних установ, і відповідно мінімізувати випадки банкрутства або системної кризи в їх діяльності. Водночас це забезпечить контроль за платоспроможністю, ліквідністю та прибутковістю кредитних інститутів та дозволить спрогнозувати результати господарської діяльності за результатами представленої ними звітності [14].

Висновки і перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Проведений аналіз довів наявність динамічної тенденції до зростання обсягів кредитування в небанківському фінансовому секторі країни протягом останніх п'яти років. Лідерами зростання є факторингові компанії та фінансові компанії, що надають грошові позики фізичним й юридичним особам. Стабілізація та збереження досягнутих обсягів кредитної діяльності має місце в секторі ломбардів, деяке її поживавлення спостерігається в секторі кредитних спілок.

Активний розвиток кредитування в НФС зумовлений наявністю певних переваг перед банками. Серед них: доступність кредитів, швидкість та простота їх оформлення, можливість отримання позики on-line, без застави майна, з мінімальним переліком документів та ін.

Небанківські кредитні установи в нашій країні виділились в окрему групу, розвиток якої відбувається доволі динамічно. Високий динамізм її розвитку додатково обумовлюється високою вартістю банківських кредитів та завищеними вимогами банків до позичальників.

Розвиток кредитної діяльності в НФС має важливе значення для економіки країни, адже засвідчує розвиток спеціалізації в діяльності фінансових інститутів та зростання конкуренції

в фінансовій сфері країни. З іншого боку, розвиток небанківських кредитних установ примушує банки, які є основними агентами фінансового посередництва, удосконалювати процеси надання своїх кредитних послуг, підвищувати їх гнучкість, якість та спрямованість на задоволення потреб різних категорій споживачів.

Обсяги зростання кредитування в НФС протягом останніх років випереджали аналогічні показники в банківській системі. Зазначене зростання продовжилось і в умовах передачі функцій регулювання та нагляду за небанківськими кредитними установами від Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, до НБУ.

Небанківським кредитним інститутам слід і надалі забезпечувати активний розвиток кредитної діяльності, розробку нових кредитних продуктів, цікавих для споживачів, використовувати дієві засоби обмеження ризиків для збереження своєї фінансової надійності та стабільності. Алже в сучасних умовах споживачі кредитних послуг потребують їх вдосконалення, підвищення якості, гнучкості і здешевлення.

У цьому контексті важливим завданням є відновлення втрачених позицій кредитних спілок в процесах кредитування населення. З огляду на важливу соціальну місію кредитних спілок необхідно забезпечити розробку й реалізацію механізмів підтримки їх ліквідності, щоб зберегти цей важливий сектор фінансової системи країни. Підтримка ліквідності кооперативних спілок може здійснюватись шляхом розвитку кооперативних банків, об'єднаних кредитних спілок, інших громадських організацій, що будуть мати можливість проводити зовнішні запозичення.

Екстенсивний розвиток діяльності більшості видів небанківських кредитних установ вже завершився. Тому цим установам, передусім ломбардам і факторинговим компаніям, для свого подальшого розвитку необхідно працювати над зменшенням вартості кредитів, підвищенням їх фінансових та споживчих характеристик, а також привабливості для споживачів кредитних послуг.

Подальший розвиток небанківського кредитного бізнесу в країні вимагає удосконалення його державного регулювання. У цьому контексті важливими є посилення вимог до ліквідності та стабільності кредитних установ, формування достатнього розміру власного капіталу, своєчасного подання та розкриття фінансової звітності, застосування інших механізмів пруденційного нагляду.

Посилення конкурентної боротьби за споживачів кредитних послуг вимагає від небанківських фінансових установ розробки більш дієвих заходів та інструментів щодо підвищення ефективності кредитної діяльності, а від держави застосування дієвих механізмів

захисту майнових прав позичальників, передусім, громадян, проведення більш активної просвітницької та роз'яснювальної роботи щодо механізмів та особливостей кредитування для підвищення фінансової грамотності населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналітичні матеріали Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2016–2019 рр. URL: <http://www.nfr.gov.ua> (дата звернення: 01.02.2021).
2. Аналітичні огляди Національного банку України. URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article (дата звернення: 15.11.2021).
3. Вовчак О., Крентовська Л. Фінансове посередництво: економічна сутність і класифікація. *Вісник НБУ*. 2012. Серпень. С. 4–9. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Vnbu/2012_8/2012_08_2.pdf
4. Гончаренко В. Кредитні спілки як фінансові кооперативи: міжнародний досвід та українська практика. Київ: Наукова думка, 2014. 233 с.
5. Гончаренко О. Класифікація небанківських фінансових установ як інструмент реалізації стратегії розвитку фінансового сектору економіки України. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. Випуск 44. Частина I. С. 15–25. URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/110673>
6. Діденко Л.В., Кобзар І.А., Ханалієва І.С. Дослідження діяльності небанківських фінансових установ як учасників сучасного ринку фінансових послуг. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Том 28. № 4. С. 88–94.
7. Корнєєв В. Розвиток ринків фінансових послуг небанківських посередників. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 3. С. 79–97.
8. Левченко В.П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 368 с.
9. Огляд небанківського фінансового сектору. Підсумки 2020 р. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rinok-nebankivskih-finansovih-ustanov-zris-za-pidsumkami-2020-roku-bilshist-segmentiv-otrimali-pributok--oglyad-nebankivskogo-finsektu>
10. Осадчий Є.С. Особливості діяльності фінансово-кредитних установ в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. № 5. С. 375–382.
11. Поліщук Є.А. Класифікація небанківських фінансових установ. *Ринок цінних паперів*. 2012. № 12. С. 3–8.
12. Рубанов П.М. Види та роль фінансових посередників на сучасному етапі розвитку фінансової системи. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2012. № 3(15). С. 204–209. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Natural/Vznu/eo/2012_3/204-209.pdf
13. Руда О.Л. Сучасний стан діяльності небанківських кредитних установ в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 39–2. С. 84–88.
14. Kutsyk P., Redchenko K., Voronko R. Management control and modern decentralized technologies. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. 6(4), 98–102. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-98-102>

REFERENCES:

1. Analitychni materialy Natsionalnoyi komisiyi, shcho zdiysnyuye derzhavne rehulyuvannya u sferi rynkiv finansovykh posluh za 2016–2019 [Analytical materials of the National Commission for State Regulation of Financial Services Market for 2016–2019]. Available at: <http://www.nfr.gov.ua> (accessed 1 January 2021).
2. Analitychni ohlyady Natsionalnoho banky Ukrayiny [Analytical reviews of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua> (accessed 15 November 2021).
3. Vovchak, O. and Krentovska, L. (2012) Finansove poserednitstvo: ekonomichna sutnist i klasifikatsiya [Financial intermediation: economic essence and classification]. *Visnik NBU*, August, pp. 4–9.
4. Goncharenko, V. (2014) Kreditni spilki yak finansovi kooperativi: mizhnarodniy dosvid ta ukrayinska praktika [Credit unions as financial cooperatives: international experience and Ukrainian practice]. Kyiv: Naukova dumka, 233 p. (in Ukrainian)
5. Goncharenko, O. (2017) Klasifikatsiya nebankivskih finansovih ustanov yak instrument realizatsiyi strategiyi rozvitku finansovogo sektoru ekonomiki Ukrayini [Classification of non-banking financial institutions as a tool for implementing the strategy of development of the financial sector of the economy of Ukraine]. *Zbirnik naukovih prats Cherkaskogo derzhavnogo tehnologichnogo univrsitetu. Seriya: Ekonomichni nauki*, vol. 44, part I, pp. 15–25.

6. Didenko, L. and Kobzar, I. and Hanalieva, I. (2018) doslidzhennya diyalnosti nebankivskih finansovih ustanov yak uchasnivkiv suchasnogo rinku finansovih poslug [Research of non-banking financial institutions as participants in the modern financial services market]. *Ekonomichniy analiz*. Ternopil, tom 28, no. 4, pp. 88–94.
7. Korneev, V. (2016) Rozvitok rinkiv finansovih poslug nebankivskih poserednikiv [Development of financial services markets of non-banking intermediaries]. *Ekonomika i prognozuvannya*, no. 3, pp. 79–97.
8. Levchenko, V. (2013) Rozvitok rinku nebankivskih finansovih poslug: monografiya [Development of the market of non-banking financial services: monograph]. Kyiv: Tsentri uchbovoyi literaturi, 368 p. (in Ukrainian)
9. Oglyad nebankivskogo finansovogo sektoru. Pidsumki 2020 r. [Review of the non-banking financial sector. Results of 2020]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rinok-nebankivskih-finansovih-ustanov-zris-za-pidsumkami-2020-roku-bilshist-segmentiv-otrimali-pributok--oglyad-nebankivskogo-finsektu> (accessed 15 February 2022).
10. Osadchiy, E. (2016) Osoblivosti diyalnosti finansovo-kreditnih ustanov v Ukrayini [Features of financial and credit institutions in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 5, pp. 375–382.
11. Pollschuk, E. (2012) Klasifikatsiya nebankivskih finansovih ustanov [Classification of non-bank financial institutions]. *Rinok tsinnih paperiv*, no. 12, pp. 3–8.
12. Rubanov, P. (2012) Vidi ta rol finansovih poserednikiv na suchasnomu etapi rozvitku finansovoyi sistemi [Types and role of financial intermediaries at the present stage of development of the financial system]. *Visnik Zaporizkogo natsionalnogo universitetu. Ekonomichni nauki*, no. 3(15), pp. 204–209. Available at: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Natural/Vznu/eco/2012_3/204-209.pdf
13. Ruda, O. (2019) Suchasniy stan diyalnosti nebankivskih kreditnih ustanov v Ukrayini [The current state of non-bank credit institutions in Ukraine]. *Prichornomorski ekonomichni studiyi*, volp. 39–2, pp. 84–88.
14. Kutsyk, P., Redchenko, K., & Voronko, R. (2020). Management control and modern decentralized technologies. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6(4), 98–102. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-98-102>